

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 156/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitussihteeri Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö
- aktuaaripäällikkö Pertti Pykälä, Kansaneläkelaitos
- toimitusjohtaja Janne Metsämäki, Työllisyysrahasto
- toiminnanjohtaja Aki Villman, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi vuoden 2021 työttömyysvakuutusmaksut. Työttömyysvakuutusmaksujen kokonaismäärää ehdotetaan korotettavaksi 0,32 prosenttiyksikköä. Palkan- saajan työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan korotettavaksi 0,15 prosenttiyksikköä ja työnanta- jan keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua 0,17 prosenttiyksikköä.

Valiokunnan mietintö StVM 30/2020 vp

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu olisi 1,40 prosenttia palkasta ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,50 prosenttia palkasta palkkasumman 2 169 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,90 prosenttia palkasta. Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,65 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,50 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,50 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen määrästä palkkasumman 2 169 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,15 prosenttia palkasta. Yliopiston työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,50 prosenttia palkasta palkkasumman 2 169 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,38 prosenttia palkasta.

Omastuomaksun palkkasummarajoja ehdotetaan muutettaviksi siten, että täysimääräinen omastuomaksu perittäisiin yrityksiltä, joiden palkkasumma olisi vähintään 34 704 000 euroa. Omastuomaksua ei perittäisi yrityksiltä, joiden palkkasumma olisi enintään 2 169 000 euroa.

Lakiin ehdotetaan säännöstä työpanokseen perustuvan osingon lukemisesta työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevaan työansioon. Lisäksi säännöksiä työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevista työansioista ehdotetaan täsmennettäväksi työsuhdeoptioiden ja osakepalkkioiden osalta. Myös perusturvaan tilitettävää työttömyysvakuutuskertymää koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi työttömyysvakuutusmaksut vuodelle 2021. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että osakkaalle maksettava työpanokseen perustuva osinko luetaan vuodesta 2021 lähtien työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevaan työansioon. Myös osakepalkkiota ja työsuhdeoptiota koskevia säännöksiä sekä perusturvaan tilitettävää työttömyysvakuutuskertymää koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Covid-19-epidemian vuoksi työttömyys ja erityisesti lomautusten määrä on noussut, mikä on johtanut Työllisyysrahaston rahoittamien menojen kasvuun. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Työllisyysrahaston nettovarallisuus supistuu vuonna 2020 arviolta 800—900 miljoonalla eurolla ja rahastolla arvioidaan olevan velkaa vuoden 2020 lopussa noin 1 200 miljoonaa euroa. Covid-19-epidemia vaikeuttaa työllisyyskehityksen arvioimista, mutta Työllisyysrahaston rahoittamien etuuksien menojen arvioidaan pysyvän korkealla tasolla myös vuonna 2021.

Työllisyysrahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi vuoden 2021 työttömyysvakuutusmaksujen kokonaismäärää ehdotetaan esityksessä korotettavaksi 0,32 prosenttiyksikköä. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua korotetaan 0,15 prosenttiyksikköä ja työnantajan keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua 0,17 prosenttiyksikköä.

Valiokunnan mietintö StVM 30/2020 vp

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotettuja maksujen korotuksia välttämättöminä. Korotetuilla maksuprosenteillakin Työllisyysrahaston tuloksen arvioidaan olevan noin 621 miljoonaa euroa alijäämäinen vuonna 2021. Kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvia työttömyysvakuutusmaksujen muutoksia tasataan suhdannepuskurilla, jossa arvioidaan olevan varoja vuoden 2020 lopussa 784 miljoonaa euroa ja vuoden 2021 lopussa 162 miljoonaa euroa valtiovarainministeriön ennusteen mukaan.

Työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevaa työansiota koskevaan sääntelyyn esitetyt muutokset selkeyttävät tulkintaa siitä, mitä suorituksia pidetään vastikkeena työstä. Valiokunta pitää muutoksia perusteltuina ja toteaa, että vastaavat muutokset on jo hyväksytty työeläkelakeihin ja sairausvakuutuslakiin (EV 47/2019 vp). Työpanokseen perustuvien osinkojen katsominen vastikkeeksi työstä ja lukeminen mukaan työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevaan työansioon laajentaa työttömyysvakuutusmaksun piiriin kuuluvien suoritusten alaa nykyisestä ja kasvattaa vakuutettavaa palkkasummaa. Työsuhdeoptiota ja osakepalkkiota koskevat täsmennykset puolestaan kaventavat jonkin verran työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevaa palkkasummaa. Hallituksen esityksen mukaan muutosten kokonaisvaikutus työttömyysvakuutusmaksujen kertymään on vähäinen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 156/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 4.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan mietintö StVM 30/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen